RAHANDUSMINISTEERIUM

Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie 12.10.2026 nr 8-1/7378-1;
JDM/26-1116/-1K

Meie 18.11.2026 nr 1.1-11/4122-3

Karistusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus (kriminaaltulu tuvastamise ja konfiskeerimise direktiivi ülevõtmine)

Lugupeetud proua Pakosta

Üldjoontes toetame karistusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga tehtavaid muudatusi, kuivõrd nende eesmärk on Eesti majanduskeskkonna usaldusväärsuse ja läbipaistvuse suurendamine kuritegeliku vara konfiskeerimise süsteemi täiustamise kaudu. Eelnõu seletuskirjas on asjakohaselt viidatud, et tõhus kuritegeliku vara konfiskeerimise süsteem on üks rahvusvaheliselt hinnatavaid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmeid ning et FATFi (Financial Action Task Force) soovitused näevad ette võimaluse kuritegeliku vara konfiskeerimiseks ka ilma süüdimõistva kohtuotsuseta. Siinjuures soovime aga välja tuua mõned puudused, mida ülevõetava kriminaaltulu tuvastamise ja konfiskeerimise direktiiviga kavandatav regulatsioon ei kata, kuid mille ettenägemine oleks oluline kuritegeliku vara konfiskeerimise süsteemi tõhususe tagamiseks.

1. Karistusseadustiku § 83^2 lõiget 1 muudetakse selliselt, et antud paragrahvi alusel konfiskeerimine eeldab toimepanija poolt kuriteo toimepanemisel majandusliku kasu saamise eesmärki. Eelnõu seletuskirja leheküljel 6 on selgitatud, et tegemist ei ole varalise kasu saamise eesmärgiga ning et majandusliku kasu saamise eesmärk tähendab, et nimetatud kuriteo toimepanemine on isiku jaoks püsivaks tulu teenimise viisiks. Sellele viitavad selle regulaarsus, organiseeritus ja muud tunnused. Meie hinnangul on selline täiendus problemaatiline. Esiteks on majandusliku kasus saamise eesmärgi puhul tegemist mõistega, mis on täpselt sisustamata ning mille tõendamine või sisustamine kohtumenetlustes võib olla keeruline. Teiseks pannakse sellega prokuratuurile täiendav tõendamiskoormus, mis tõstab riski, et kriminaaltulu jääb tõendite puudumise või kättesaamatuse tõttu konfiskeerimata. Kolmandaks ei ole selge, miks on eelnõus kasutatud kahte erinevat lähenemisviisi, nimetades käesolevas paragrahvis majandusliku kasu saamise eesmärki kui katusterminit, kuid teistes paragrahvides on kuritegude loetelud kohati isegi lõigete täpsusega sätestatud (§ 83^3 lg 3 ja § 83^4 lg 2). Paremaks lahenduseks võiks olla kuritegude kindla loeteluna sätestamine ühetaoliselt teiste konfiskeerimise juhtumitega või majandusliku kasu saamise eesmärgi mõiste täpsem definitsioon eelnõu seletuskirjas.

2. Eelnõus välja pakutud konfiskeerimise regulatsioon ei kata juhtumeid, kus kriminaaltulu on tuvastatud, kuid kuriteo toimepanija on teadmata (nt PPA või RABi poolt tuvastatud kahtlase päritoluga vara, mille käsutamist on ajutiselt piiratud). Piiriüleste kuritegude, nagu rahapesu või terrorismi rahastamise puhul õnnestub vahel kriminaaltulu tuvastada nii, et kuritegelikul teel saadud raha kantakse ühelt kontolt teisele ning kontolt tehtav makse peatatakse Eestis. Toimepanijad on aga mõnes välisriigis ning neid ei ole võimalik tuvastada. Kahtlustatava puudumise tõttu ei ole võimalik alustada kriminaalmenetlust ning vara konfiskeerida. Kui ka kannatanu on välisriigis ja ta pole Eestile teada, ei ole võimalik talle ka vara tagastada. Piiriüleste kuritegude puhul liigutatakse sageli suuri summasid kuritegelikku tulu ning küberkuritegevus ja sellega ka piiriülene kuritegevus üha suureneb. Tundmatu toimepanija kriminaaltulu konfiskeerimist võimaldab praegu RahaPTS § 57 lg 7, kuid selle kohaldamine on kohtupraktika järgi äärmiselt piiratud ning sätet kohaldab praegu vaid Rahapesu Andmebüroo. Peame seda vajalikuks kuritegeliku vara konfiskeerimise režiimi terviklikkuse ja piiriülese kuritegevuse tõkestamise huvides.

3. Seletuskirjas puuduvad selgitused kavandavate täiendavate konfiskeerimismeetmete ja RahaPTS § 57 lõike 7 omavahelise suhte kohta. Mõlema regulatsiooni eesmärk on teatud tingimuste täitmisel võimaldada kuritegeliku või tõendamata päritoluga vara riigi tuludesse jätmist. Praegu jääb ebaselgeks, kas soovitakse, et igasuguse vara konfiskeerimisega hakkaks tegelema prokuratuur kriminaalmenetluse raames või peetakse vajalikuks säilitada ka RahaPTS § 57 lg 7 iseseisev roll. Viimase variandi puhul võiks seletuskirjas selgitada, millistel juhtudel kohaldatakse karistusseadustiku ja millistel juhtudel RahaPTS § 57 lõiget 7. Palume, et seletuskirjas analüüsitaks neid regulatsioone, nende kohaldamise juhtumeid, nende koosmõju ja eesmärke.

4. Seaduses ei reguleerita kuidagi konfiskeeritud vara arvelt hüvitiste maksmist, sh juhul, kui konfiskeeritakse raha. Siit tõusetub ka küsimus, et kas juhtudel, kui vara konfiskeeritakse ilma isikut süüdi mõistmata, saab kannatanul või kolmandal isikul olla heastamisnõue konfiskeerimise adressaadi suhtes. Palume seadust täiendada.

5. Palume arvestada Maksu- ja Tolliameti märkustega, mis on esitatud nende poolt eraldi kirjaga.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Jürgen Ligi
rahandusminister

Virge Aasa 5885 1493
Virge.Aasa@fin.ee

Liina-Riste Pappel 5636 8346
liina-riste.pappel@fin.ee